

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 499/2011-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. februára 2012 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti Ing. J. B., B., a RNDr. J. B., N., zastúpených advokátkou JUDr. J. F., B., ktorou namietali porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 11/2003, za účasti Okresného súdu Bratislava III, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. J. B. a RNDr. J. B. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 11/2003 **p o r u š e n é b o l o .**
2. Okresnému súdu Bratislava III **p r i k a z u j e ,** aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 11/2003 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Ing. J. B. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. RNDr. J. B. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť Ing. J. B. a RNDr. J. B. trovy právneho zastúpenia v sume 314,18 € (slovom tristoštrnásť eur a osemnásť centov) na účet ich právnej zástupkyne JUDr. J. F., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 499/2011-19 zo 14. decembra 2011 prijal sťažnosť Ing. J. B., B. (ďalej aj „sťažovateľ v 1. rade“), a RNDr. J. B., N. (spolu ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. J. F., B., ktorou namietali porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 11/2003.

Sťažovatelia v sťažnosti uviedli, že spolu s PhDr. E. B. a MUDr. N. H. (ďalej len „žalobcovia“) ako dedičia po poručiťke M. T., zomrelej 11. marca 2001 (ďalej len „poručiťka“), podali 12. júla 2002 na Okresnom súde Bratislava V žalobu o určenie neplatnosti závetu vedenú pod sp. zn. 32 C 279/2002, ktorou namietali „*absolútnu neplatnosť tangovaného závetu pre testamentárnu nespôsobilosť poručiťky ako aj pre porušenie zákona v súvislosti so spôsobom vyhotovenia predmetného testamentu a jeho obsahové nedostatky*“. Keďže žalobcovia v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 32 C 279/2002 sú blízki príbuzní sudkyne tohto súdu – JUDr. M. H., Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením z 31. októbra 2002

rozhodol o vylúčení sudcov Okresného súdu Bratislava V z prerokovania tejto veci a prikázal ju na prerokovanie a rozhodnutie okresnému súdu.

Okresný súd podaním z 25. februára 2003 vyzval žalobcov na preukázanie ich aktívnej legitímácie a naliehavého právneho záujmu v predmetnej veci. Žalobcovia odpovedali na túto výzvu listom zo 17. marca 2003. Odporkyňa sa v tomto konaní k veci vyjadrila podaním z 29. decembra 2004. Prvé pojednávanie v predmetnej veci uskutočnené 1. marca 2006 bolo okresným súdom odročené na neurčito a dokazovanie na ňom vykonané smerovalo k preukázaniu zdravotného stavu poručiťky v čase spísania „údajného testamentu“. Podľa sťažovateľov bol tento postup okresného súdu neefektívny, pretože už v marci 2006 mal „*ex offo vnímať, že napadnutý závet*“ poručiťky je „*absolútne neplatný*“, pretože pri jeho spísaní bol porušený § 476 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého osoba blízka dedičovi nemôže pri vyhotovovaní závetu pôsobiť ako jeho pisateľ. Ďalšie pojednávanie v predmetnej veci sa uskutočnilo po uplynutí viac ako jedného roku – 15. mája 2007. V poradí tretie pojednávanie okresný súd uskutočnil 21. septembra 2007. Okresný súd následne nariadil písomznalecké dokazovanie pravosti podpisu poručiťky na listine z 10. februára 1999. Uznesenie okresného súdu o ustanovení znalkyne z 8. februára 2008 bolo zrušené uznesením okresného súdu zo 17. apríla 2008. Okresný súd ustanovil v predmetnom konaní uznesením z 23. októbra 2007 znalca V. R. Po smrti žalovanej, ktorá bola jedinou testamentárnou dedičkou, do konania vstúpili z titulu univerzálnnej sukcesie na strane žalovaných traja noví účastníci konania – dediči po žalovanej, ktorí podaním zo 4. augusta 2010 urgovali okresný súd, aby predmetnú vec prerokoval a rozhodol. Žalobcovia, poznajúc obsah listu zákonnej sudkyne z 12. augusta 2010, „*odmietajú insinuáciu, že nespolupracovali so znalcom pri zadovážení porovnávania – schopných písomností s podpisom p. M. T.*“, pretože znalec „*s takouto požiadavkou nikoho so žalobcov neoslovil*“. Znalecký posudok vyhotovený v predmetnom konaní bol žalobcom doručený začiatkom mája 2011.

Sťažovateľ v 1. rade podaním z 1. júna 2011 požiadal okresný súd o nariadenie súdnoznaleckého dokazovania vo vzťahu k otázke spôsobilosti poručiťky spísať závet. Podaním z 11. apríla 2007 splnomocnila žalobkyňa MUDr. N. H. svojím zastupovaním v

uvedenom konaní s'ťažovateľa v 1. rade, ktoré dosiaľ nebolo odvolané. Napriek tomu 23. februára 2011 MUDr. N. H. predložila okresnému súdu návrh na späťvzatie žaloby v časti, ktorá sa týka jej osoby, o ktorom okresný súd do dňa podania s'ťažnosti ústavnému súdu nerozhodol. Okresný súd pojednávanie uskutočnené 14. júna 2011 odročil na 13. september 2011, čo podľa s'ťažovateľov „svedčí o totálnej nekonceptčnosti vedenia predmetného sporu – vyššie popísané skutočnosti súd pozná minimálne od mája 2007!“.

Vo vzťahu k otázke právnej a faktickej zložitosti veci s'ťažovatelia uviedli, že v danej veci ide o relatívne jednoduchý spor o „*právnú kvalitu závetu*“, ktorý je v rozhodovacej praxi všeobecných súdov obvyklý a procesný postup týchto súdov v obdobných sporoch je dostatočne známy a rutinný. S'ťažovatelia svojím správaním žiadnym spôsobom neprispeli k predĺženiu predmetného konania. Okresný súd naopak v predmetnej veci postupuje „*nepružne a procesne neefektívne*“, čo je dôvod pretrvávania stavu právnej neistoty u s'ťažovateľov.

Postupom okresného súdu v predmetnom konaní dochádza k porušovaniu základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, keď „*bez zjavných príčin a najmä vzhľadom na charakter prejednávanej veci, svojou neefektívnou procesnou prácou a opakovanou nečinnosťou spôsobil a stále spôsobuje s'ťažovateľom (osobám v pokročilom veku) mimoriadne ťažkosti*“.

S'ťažovatelia podali predsedovi okresného súdu podaním zo 16. júna 2011 s'ťažnosť na prietahy v konaní, ktorej vybavenie urgovali mailom z 22. novembra 2011. Predseda okresného súdu na túto s'ťažnosť s'ťažovateľov dosiaľ neodpovedal a v konaní „*neboli prijaté žiadne reálne opatrenia, zaručujúce konanie bez zbytočných prietáhov*“.

Vzhľadom na „*výraznú intenzitu zásahov do práv s'ťažovateľov a najmä dĺžku ich trvania (spor sa vedie sedem rokov) žiadajú s'ťažovatelia, aby každému z nich bolo priznané finančné zadosťučinenie vo výške 1.000,- € (slovom jedentisíc Eur)*“.

Na základe uvedeného sťažovateľa navrhli, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 11/2003 došlo k porušeniu ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikáže okresnému súdu v predmetnej veci konať bez zbytočných prietáhov, prizná každému z nich primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 000 €, ako aj náhradu trov konania na účet ich právnej zástupkyne.

Na základe výzvy ústavného súdu sa v predmetnej veci vyjadril predseda okresného súdu podaním č. Spr. 3008/2010 z 18. januára 2012, v ktorom stručne popísal priebeh konania vo veci sp. zn. 8 C 11/2003 a následne uviedol: *„Z obsahu jednotlivých úkonov v spise možno konštatovať, že návrh bol podaný na Okresnom súde Bratislava V dňa 12. 7. 2002 a do dnešného dňa nebolo vydané meritórne rozhodnutie vo veci. Z hľadiska právnej stránky nemožno posudzovať ako spor zložitý, nakoľko ide o štandardný návrh na neplatnosť závetu. K dĺžke konania však prispela i faktická zložitost' veci, keď pre posúdenie bolo potrebné nariadiť vo veci znalecké dokazovanie, čo práve bolo dôvodom dlhšieho konania, keď termín pojednávania dňa 21. 9. 2007 bol odročený z dôvodu nariadenia znaleckého dokazovania, pričom posudok od znalca bol súdu doručený 9. 2. 2011. K predĺženiu dĺžky konania prispeli i samotní sťažovatelia, ktorí sa v r. 2011 nedostavili na pojednávanie dňa 3. 3. 2011, 31. 3. 2011, 3. 5. 2011 ani 13. 9. 2011. Pokiaľ sťažovatelia namietali efektívnosť konania z pohľadu vyhodnotenia právneho posúdenia veci k tomuto sa ako predseda súdu nevyjadrujem, nakoľko právne posúdenie veci je vo výlučnej kompetencii sudcu.“*

Právna zástupkyňa sťažovateľov reagovala na vyjadrenie predsedu okresného súdu svojím podaním zo 6. februára 2012, v ktorom uviedla: *„Z predloženej chronológie spisu vyplýva:*

- *jasnými prietahmi je poznačený čas od februára 2003 do decembra 2004.*
- *Tvrdíme, že neefektívne plynul čas aj do marca 2006 (do prvého pojednávacieho termínu).*

- *Neefektívne plynul čas aj do mája 2007. Je síce možné, že tieto zbytočné plynutia času spôsobovali zmeny zákonných sudcov - od JUDr. V. M. na JUDr. V. S. a potom na JUDr. D. O. - to však nemôže ísť na ťarchu žalobcov.*

- *Ak bolo v októbri 2007 nariadené znalecké dokazovanie, ale spis bol znalcovi daný k dispozícii až v máji 2010, tak ide o extrémne neefektívnu činnosť súdu.*

- *Je faktom, že pojednávanie 03. 03. 2011 bolo zhatené. Jeden zo žalobcov: MUDr. N. H. zobrala žalobu v časti, ktorá sa jej týkala, späť. Súčasne právny zástupca žalobcov JUDr. A. M. požiadal o náhradný termín, kedy čas na preštudovanie znaleckého posudku považoval za prikrátky.*

- *Advokát JUDr. A. M. oznámil súdu aj ten fakt, že už žalobcov zastupovať nebude. To bol dôvod prečo sa nekonalo dňa 31. 03. 2011 a to bol aj dôvod, pre ktorý Ing. J. B., jeden zo žalobcov, žiadal súd o nový pojednávací termín tak, aby si mohol zabezpečiť nové právne zastúpenie.*

- *Dvaja žalobcovia, RNDr. J. B. a Ing. J. B., zvolili si nového advokáta a ustanovili sa na pojednávanie dňa 14. 06. 2011 (v liste predsedu súdu OS BA III č. Spr 3008/2012 zo dňa 18. 01. 2012 je zrejme chybne uvedený dátum 16. 06. 2011). Podčiarkujeme, že sťažovateľmi sú RNDr. J. B. a Ing. J. B. a teda neprítomnosť navrhovateľky v treťom rade. PhDr. E. B., tiež nemôže ísť na ich ťarchu. Všeobecný súd má dostatočné nástroje, aby zabezpečil riadny a právne kultivovaný priebeh sporu. Okrajovo poznamenávame, že žalobkyňou v štvrtom rade je podľa nášho názoru dodnes aj MUDr. N. H. Upozornili sme na tento fakt vedenie OS BA III podaním z 16. 06. 2011, reakciu nepoznáme.*

- *Malo sa na OS ba III pojednávať dňa 13. 09. 2011. Nie je však pravdou, že sa nekonalo pre neprítomnosť navrhovateľov. Práve opačne. Právny zástupca žalovanej požiadal o ospravedlnenie jeho neúčasti pre svoje zdravotné problémy.*

- *Ďalej sa malo pojednávať 25. 10. 2011, nepojednávalo sa však pre ochorenie sudkyne.*

Tvrdíme, že žalobcovia, resp. ich pôsobenie v spore, neboli príčinou pre tak masívne prietahy (zbytočné plynutie času). Nerealizované pojednávacie termíny 03. 03. 2011, 31. 03. 2011, 03. 05. 2011, 13. 09. 2011 a 25. 10. 2011 tiež nie sú tým, čo by bolo jednoznačným brzdením procesu zo strany sťažovateľov. Z ich strany prišlo len

k skomplikovaniu v marci, apríli a máji 2011, keď ich právny zástupca po siedmich rokoch zbytočného chodenia po súdoch možno aj kapituloval. V opísanej činnosti OS BA III tvrdíme, že vidno nesústredenú činnosť, nekoncepčný postup a zbytočné časy medzi jednotlivými procesnými krokmi (osobitne máme na mysli vytýčenie prvého pojednávania po troch rokoch odkedy bola žaloba daná OS BA III a zaslanie súdneho spisu znalcovi po viac ako dvoch rokoch od nariadenia znaleckého dokazovania).“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vo veci sťažnosti sťažovateľov upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania, ako aj z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania v predmetnej veci:

- 12. júla 2002 bola Okresnému súdu Bratislava V doručená žaloba o určenie neplatnosti;
- 5. augusta 2002 bol žalobkyni vo 4. rade zaslaný prípis, aby podpísala žalobu;
- 26. augusta 2002 sa žalobkyňa vo 4. rade dostavila na Okresný súd Bratislava V, aby odstránila nedostatky podania;
- 4. septembra 2002 bol daný pokyn na vyjadrenie sa sudcov Okresného súdu Bratislava V k ich zaujatosti vyplývajúcej zo skutočnosti, že žalobkyňa vo 4. rade je matkou sudkyne tunajšieho súdu JUDr. H. a ostatní navrhovatelia sú jej rodinnými príslušníkmi;

- 11. septembra 2002 – 24. septembra 2002 boli doručené vyjadrenia sudcov Okresného súdu Bratislava V k ich zaujatosti;
- 30. septembra 2002 bol spis predložený krajskému súdu s návrhom na jeho prikázanie inému súdu z dôvodu zaujatosti sudcov tohto súdu;
- 26. novembra 2002 bol spis vrátený Okresnému súdu Bratislava V spolu s uznesením krajského súdu sp. zn. 12 Nc 44/02 z 31. októbra 2002, ktorým bola vec prikázaná na vybavenie okresnému súdu;
- 21. januára 2003 bol spis postúpený okresnému súdu, kde mu bola pridelená sp. zn. 8 C 11/2003;
- 25. februára 2003 bola zaslaná výzva žalobcom na preukázanie ich aktívnej legitímácie a naliehavého právneho záujmu na podaní určovacej žaloby, boli vyžiadané dedičské spisy z Okresného súdu Bratislava I, žalobkyňa vo 4. rade bola vyzvaná na predloženie plnej moci na zastupovanie;
- 18. marca 2003 bolo doručené vyjadrenie žalobcov;
- 31. marca 2003 bolo doručené oznámenie Okresného súdu Bratislava I – dedičský spis pod sp. zn. D 162/01 sa tam nenachádza;
- 27. júla 2004 bola zaslaná výzva žalobcom na zaplatenie súdneho poplatku;
- 9. augusta 2004 bol zaplatený súdny poplatok;
- 21. septembra 2004 okresný súd uznesením rozhodol o vrátení duplicitne zaplateného súdneho poplatku žalobcovi v I. rade (právoplatné 2. októbra 2004);
- 28. októbra 2004 okresný súd uznesením vyzval žalobcov na odstránenie nedostatkov podania (predovšetkým, aby špecifikovali žalobný petit);
- 10. decembra 2004 bola okresnému súdu doručená špecifikácia žalobného petitu;
- 8. decembra 2004 okresný súd zaslal žalobu žalovanej na vyjadrenie;
- 29. decembra 2004 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalovanej a jej návrh na výsluch svedkov;
- 9. mája 2005 nastala zmena zákonnej sudkyne;
- 28. septembra 2005 nastala zmena zákonnej sudkyne;
- 9. januára 2006 okresný súd realizoval úkony súvisiace s nariadeným pojednávaním na 1. marec 2006;

- 25. januára 2006 bola doručená žiadosť Okresného súdu Bratislava V o zapožičanie spisu k dedičskému konaniu sp. zn. D 162/01;
- 8. februára 2006 bol spis vo veci vrátený okresnému súdu;
- 27. februára 2006 bolo okresnému súdu doručené stanovisko žalobkyne vo 4. rade (súhlasila s rozhodnutím v jej neprítomnosti a ospravedlnila svoju neprítomnosť na pojednávaní 1. marca 2006);
  - 1. marca 2006 žalobcovia v 1. až 3. rade predložili splnomocnenie pre advokáta JUDr. M. na zastupovanie v konaní;
  - 1. marca 2006 okresný súd odročil pojednávanie na neurčito na účely zistenia ošetrojúceho lekára poručiťky a vyžiadania originálu závetu;
  - 3. mája 2006 bol spis pridelený ďalšej zákonnej sudkyňi dr. O.;
  - 15. januára 2007 bolo predložené splnomocnenie na zastupovanie žalovanej pre syna M. B.;
  - 22. marca 2007 okresný súd realizoval úkony súvisiace s pojednávaním nariadeným na 15. máj 2007;
  - 11. apríla 2007 bolo doručené splnomocnenie udelené žalobkyňou vo 4. rade pre žalobcu v 2. rade;
  - 15. mája 2007 okresný súd uskutočnil pojednávanie;
  - 16. mája 2007 okresný súd zaslal žiadosť V. o oznámenie mena ošetrojúceho lekára poručiťky (odpoveď doručená 6. júna 2007);
  - 20. júna 2007 bolo zaslané predvolanie na pojednávanie nariadené na 21. september 2007; bola zaslaná výzva právnemu zástupcovi žalobcov na zabezpečenie prítomnosti navrhovanej svedkyne na pojednávaní a výzva zástupcovi žalovanej na oznámenie návrhov na vykonanie dokazovania;
    - 31. augusta 2007 právny zástupca žalobcov doručil okresnému súdu návrh na doplnenie dokazovania;
  - 21. septembra 2007 okresný súd uskutočnil pojednávanie, ktoré odročil na neurčito;
  - 23. októbra 2007 okresný súd uznesením ustanovil znalca z odboru písomoznalctva V. R. (právoplatnosť nadobudlo 27. novembra 2007);

- 25. októbra 2007 okresný súd vyzval svedkyňu p. V. na oznámenie mena ošetrojúceho lekára poručiťky a poslal žiadosť Okresnému súdu Bratislava IV o predloženie dedičského spisu;
- 8. novembra 2007 bolo okresnému súdu doručené oznámenie svedkyne A. V., že jej nie je známe meno ošetrojúceho lekára poručiťky;
- 19. novembra 2007 bolo okresnému súdu doručené oznámenie Okresného súdu Bratislava IV, že dedičské konanie po poručiťke sa na tomto súde neviedlo;
- 4. decembra 2007 bola zaslaná žiadosť Okresnému súdu Bratislava V o predloženie dedičskej veci vedenej pod sp. zn. D 162/2001;
- 8. februára 2008 okresný súd uznesením ustanovil znalkyňu z odboru písomoznalectva Mgr. D. H.;
- 17. marca 2008 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie znalkyne, ktorá pre zdravotné problémy odmietla vypracovať znalecký posudok;
- 17. apríla 2008 okresný súd uznesením uložil žalobcom spoločne a nerozdielne uhradiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania; vydal uznesenie, ktorým zrušil uznesenie z 8. februára 2008;
- 23. apríla 2008 okresný súd zaslal žiadosť S., a. s., na predloženie kvitančných listov k starobnému dôchodku poručiťky za posledné 2 roky;
- 2. mája 2008 bola okresnému súdu doručená odpoveď S., a. s.;
- 4. júla 2008 bol zaslaný súdny spis znalcovi pre účely vyhotovenia znaleckého posudku;
- 6. augusta 2008 bola okresnému súdu doručená informácia znalca o stave vo veci vypracovania znaleckého posudku;
- 20. októbra 2008 bolo okresnému súdu doručené oznámenie právneho zástupcu žalovanej o prevzatí jej zastupovania;
- 5. januára 2010 bola okresnému súdu doručená informácia znalca, ktorou ho požiadal o zabezpečenie originálu závetu;
- 24. marca 2010 okresný súd zaslal žiadosť notárovi o predloženie originálu závetu, ako aj žiadosť S., a. s.;

- 9. apríla 2010 bolo okresnému súdu doručené oznámenie notára, že predmetný dedičský spis sa nachádza na Okresnom súde Bratislava V, a preto odstupuje žiadosť o zaslanie originálu tam;
- 15. apríla 2010 bolo okresnému súdu doručené oznámenie S., a. s.;
- 19. apríla 2010 bol pripojený dedičský spis Okresného súdu Bratislava V sp. zn. Dnot 48/2003;
- 3. mája 2010 bol zaslaný spis Okresného súdu Bratislava V sp. zn. D 162/01 znalcovi;
- 4. augusta 2010 bolo okresnému súdu doručené oznámenie právneho zástupcu žalovanej o vstupe nových troch účastníkov do konania z dôvodu úmrtia žalovanej, ktorí ho zároveň požiadali o vykonanie opatrení na zabezpečenie znaleckého posudku;
- 12. augusta 2010 bola okresnému súdu doručená odpoveď právneho zástupcu týkajúca sa stavu znaleckého dokazovania, v ten istý deň okresný súd znalcovi zaslal urgenciu na vypracovanie znaleckého posudku;
- 16. septembra 2010 bola okresnému súdu doručená informácia od znalca o stave znaleckého dokazovania;
- 9. februára 2011 bol okresnému súdu doručený znalecký posudok, v ten istý deň okresný súd realizoval úkony spojené s nariadením pojednávania na 3. marec 2011;
- 23. februára 2011 bolo okresnému súdu doručené späťvzatie návrhu žalobkyňou vo 4. rade;
- 2. marca 2011 bola okresnému súdu doručená žiadosť právneho zástupcu žalobcov o odročenie termínu pojednávania;
- 3. marca 2011 okresný súd uskutočnil pojednávanie, ktoré odročil na 31. marec 2011;
- 31. marca 2011 bola okresnému súdu mailom doručená výpoveď plnej moci od právneho zástupcu žalobcov, okresný súd pojednávanie odročil na 3. máj 2011;
- 2. mája 2011 bolo okresnému súdu doručené ospravedlnenie neúčasti žalobcu v 1. rade RNDr. J. B. na pojednávaní nariadenom na 3. máj 2011;
- 3. mája 2011 okresný súd pojednávanie vo veci odročil na 14. jún 2011;

- 1. júna 2011 bolo okresnému súdu doručené podanie žalobcu v 2. rade Ing. J. B., boli doručené lekárske správy o zdravotnom stave poručiťky a návrhy na vykonanie dokazovania;

- 14. júna 2011 okresný súd uskutočnil pojednávanie, na ktorom bolo predložené vyjadrenie novej právnej zástupkyne žalobcov v 1. a 2. rade so splnomocnením a návrhom na vykonanie dokazovania znalcom z odboru psychiatrie, následne ho odročil na 13. september 2011;

- 8. septembra 2011 bola okresnému súdu doručená žiadosť právneho zástupcu žalovaných o odročenie pojednávania;

- 13. septembra 2011 okresný súd uskutočnil pojednávanie, ktoré bolo odročené na 25. október 2011;

- 24. októbra 2011 – okresný súd pojednávanie nariadené na 25. október 2011 zrušil z dôvodu práceneschopnosti zákonného sudcu.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa

rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Predmetom posudzovaného konania je žaloba o určenie neplatnosti závetu. Z obsahu súdneho spisu, z vyjadrení sťažovateľov i okresného súdu ani z nimi predložených na vec sa vzťahujúcich listín ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť svedčiacu o právnej zložitosti veci, avšak po skutkovej stránke možno konštatovať, že v danom prípade ide

o vec skutkovo zložitú. Zistenie skutkového stavu je v uvedenom konaní závislé od vykonania znaleckého dokazovania a zaobstarania podkladov pre jeho vykonanie, ako aj od vypočutia viacerých svedkov. Ani touto skutkovou zložitou veci však nemožno ospravedlniť obdobia nečinnosti a neefektívnej činnosti okresného súdu v predmetnom konaní.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria – správanie sťažovateľov v posudzovanom konaní – ústavný súd zistil, že k predĺženiu predmetného konania sťažovatelia prispeli predovšetkým podaním neperfektného návrhu na začatie konania, ktorý nespĺňal všetky zákonné náležitosti, ako aj neúčastou na dvoch pojednávaniach v roku 2011. V správaní sťažovateľov teda neboli zistené žiadne nedostatky, ktorých dôsledkom by pri efektívnom postupe okresného súdu v konaní mohlo byť podstatné spomalenie postupu konania v predmetnej veci. Na tieto skutočnosti ústavný súd pri svojom rozhodovaní v tejto veci taktiež prihliadol.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v posudzovanom konaní došlo k zbytočným prieťahom, bol postup súdov zúčastnených na rozhodovaní v predmetnej veci.

Ústavný súd v čase, v ktorom bol na prerokovanie a rozhodnutie tejto veci príslušný okresný súd a súčasne mal k dispozícii spis (spis v predmetnej veci bol z Okresného súdu Bratislava V postúpený na okresný súd 21. januára 2003), zistil dlhé obdobia nečinnosti v postupe tohto súdu, ktoré mali výrazný vplyv na doterajšiu dĺžku konania. Prvé z týchto období nečinnosti trvajúce viac ako šesťnásť mesiacov začalo 31. marca 2003 (doručenie odpovede Okresného súdu Bratislava I na výzvu okresného súdu z 25. februára 2003) a trvalo až do 27. júla 2003, keď okresný súd zaslal žalobcom výzvu na zaplatenie súdneho poplatku. Žiadne procesné úkony okresný súd nevykonával ani v období trvajúcom viac ako 12 mesiacov, a to od 29. decembra 2004, keď bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalovanej k žalobe, až do 9. januára 2006, keď bol zákonným sudcom daný pokyn na realizáciu úkonov spojených s nariadeným pojednávaním. Okresný súd bol nečinný taktiež v období trvajúcom od 1. marca 2006, keď uskutočnil pojednávanie, ktoré odročil

na neurčito na zistenie ošetrojúceho lekára poručiťky a vyžiadanie originálu závetu, až do 22. marca 2007, keď zákonný sudca vydal pokyn kancelárii uskutočniť úkony súvisiace s realizáciou nariadeného pojednávania, t. j. v období trvajúcim viac ako 12 mesiacov. Absolútne nečinný okresný súd zostal v rámci predmetného konania i v období od 4. júla 2008, keď bol spis v predmetnej veci zaslaný znalcovi na vyhotovenie znaleckého posudku, trvajúcim až do 24. marca 2010, keď okresný súd zaslal príslušnému notárovi žiadosť na predloženie originálu závetu, t. j. 20 mesiacov. Nečinnosť okresného súdu v týchto obdobiach bez toho, aby jeho postupu bránila zákonná prekážka, je potrebné považovať za zbytočné prieťahy v konaní v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

V súvislosti s postupom okresného súdu v predmetnom konaní, od času keď bol súdom príslušným na prerokovanie a rozhodnutie tejto veci, ústavný súd poukazuje predovšetkým na svoju judikatúru, v rámci ktorej vyslovil, že k zbytočným prieťahom v súdnom konaní môže dôjsť nielen nekonaním príslušného súdu, ale aj nesprávnou (neefektívnou) činnosťou súdu, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníka súdneho konania vo veci, s ktorou sa na súd obrátil (II. ÚS 2/01).

O neefektívnej činnosti okresného súdu v preskúmanom konaní svedčí skutočnosť, že odstránenie nedostatkov podaného návrhu na začatie konania sťažovateľov až po jeho zaslanie žalovaným na vyjadrenie, t. j. uskutočnenie jednoduchých procesných úkonov spojených s podaním návrhu okresnému súdu trvalo až dva roky (od 21. januára 2003, keď bol spis vo veci doručený okresnému súdu, až do 8. decembra 2004, keď bol žalovanej zaslaný návrh na začatie konania), okresný súd v konaní pribral do konania duplicitne znalca z odboru písmaoznactva (uznesenie z 23. októbra 2007 a uznesením z 8. februára 2008), súdny spis bol ustanovenému znalcovi zaslaný až po ôsmich mesiacoch od jeho ustanovenia (od vydania uznesenie o ustanovení znalca z 23. októbra 2007 až do zaslania spisu znalcovi 4. júla 2008), zabezpečenie základných podkladov nevyhnutných pre vykonanie znaleckého dokazovania, o ktoré znalec okresný súd požiadal už listom zo 6. augusta 2008, trvalo okresnému súdu až do 3. mája 2010. Uvedená neefektívna činnosť okresného súdu bola ústavným súdom zohľadnená na ťarchu tohto súdu.

Vzhľadom na celkovú dĺžku tohto konania, uvedenú nečinnosť okresného súdu v trvaní viac ako štyri roky a dva mesiace, ako aj so zreteľom na to, že predmetné konanie bolo poznačené aj neefektívnou činnosťou okresného súdu, je potrebné konštatovať, že v konaní došlo k zbytočným priet'ahom, ktoré neboli spôsobené zložitost'ou veci ani správaním účastníkov konania, ale postupom okresného súdu zúčastneného na rozhodovaní o nej, t. j. k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal tomuto súdu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú s'ťažovatelia domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovatelia žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 1 000 € pre každého z nich jednotlivo od okresného súdu z dôvodov uvedených v ich s'ťažnosti.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý

vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 11/2003 a berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 € pre každého zo sťažovateľov za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovatelia boli vo veci úspešní, a preto bolo potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom. Ústavný súd priznal sťažovateľom trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2011 (prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie sťažnosti ústavnému súdu).

Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 1/6 z výpočtového základu zo sumy 741 €, čo predstavuje za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 123,50 € a 7,41 € režijný paušál.

Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb. V predmetnej veci teda odmena za dva úkony právnej služby vykonané pre dve osoby v roku 2011 zvýšená o daň z pridanej hodnoty predstavuje sumu 314,18 € ($123,5 \times 2 + 7,41 \times 2 = 261,82 + 20 \% \text{ z } 261,82 = 314,18$).

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný vyplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. februára 2012